

Türkiye
küçük
Millet Meclisleri
Mayıs 2017 O.P. Raporu

Referandumdan sonra
Türkiye

www.tkmm.net

Ortak Paydalar

****Kutuplaştırıcı dilin kimseye faydası olmaz, toplum ve ülke olarak kaybederiz.***

****~~YSK kararı tartışmalı olsa da referandum sonucuna saygı duyulmalı.~~ ****

****Referandum sonucuna göre toplum hem iktidara hem de muhalefete gerekli mesajı vermiştir.***

Hazırlayan:

Cemil Altay

23 Mayıs 2017

Türkiye küçük Millet Meclisleri Koordinasyonu

“Raporda yer alan görüşler TkMM katılımcılarına aittir.”

TkMM Girişimi, Uncular Cad. 28/2, TR- 34672 İSTANBUL

****İlgili ifade katılımcılarımızdan gelen haklı itiraz üzerine ortak paydadan çıkarılmıştır.***

Panaroma

Türkiye, 16 Nisan 2017'de mevcut Anayasa'daki 18 maddeyi oylamak üzere sandığa gitti. Meclis'teki partilerden Ak Parti ve MHP'nin "Evet", CHP ve HDP'nin "Hayır" kampanyası yürüttüğü halk oylamasında, katılım %85,3 iken, referandum sonucunda sandıktan % 51,41 ile "Evet", % 48,59 ile "Hayır" çıktı.

“Referandumdan sonra Türkiye” genel konu başlığının gündem olduğu TkMM buluşmalarına 105 sivil toplum örgütü temsilcisi katıldı. Mersin’de **Aytuğ Atıcı (CHP)** milletvekillerine ayrılan koltukları doldururken, Kayseri’de Hukukçular Derneği **eski Genel Başkanı Mehmet Sarı**, Ankara’da **akademisyen ve TBMM Uzmanı Doç. Dr. Fahri Bakırcı** toplantıların özel konuğuydu.

Referandumdan önce...

Katılımcıların referanduma dair değerlendirmelerindeki görüşleri 4 başlıkta toplayabiliriz. *“Halk oylamasında tarafların kullandığı üslup-dil”, “tarafların kampanyaları”, “kampanya yürütenlerin imkanları ve alınan sonuçla ilgili toplumun tepkisi”, “siyasi partilerin bundan sonraki atacağı adımları ve yeni sistemin getirecekleri üzerine tahminler ve beklentiler...”*

Referandum sonucu değerlendirmelerindeki farklılıkların temelini de oluşturan bu görüşlerde, birinin siyah dediğine diğerinin beyaz diyebiliyorken, uzlaşlar aradaki gri bölgelerde vücut buluyor.

Tüm taraflar kampanya yrtenlerinin kullandığı dili eleştirdiği gibi, destekledikleri ‘tercihin’ yaptığı hataları da dile getiriyor ve eleştiriyorlar.

Bu başlıkta en net uzlaş: “kutuplaştırıcı dilin fayda getirmeyeceği ve sürdürülebilir olmadığı”

Gri bölge olarak adlandırabileceğimiz, içinde “evet”in, “hayır”ın veya kararsızların da olduğu katılımcıların propaganda dönemine dair görüşleri şu şekilde özetlenebilir: “Her iki kanadın aşırı unsurlarının bir diğerini işaret ederek kendi pozisyonlarını meşrulaştırmaya çalıştığı dönem”.

“Kimler neyi meşrulaştırmaya çalışıyor?” sorusu ise, görüş ayrılıklarının başladığı nokta. “Evet” görüşü muhalefetten çıkan “denize dökeceğiz” yaklaşımını , “Hayır” görüşü ise iktidardan çıkan “terrr grgtleri ve bölücülerle yan yanalar” propagandasını işaret ederek, hem oy kullandığı kampanyaya ait aşırı söylemleri eleştiriyor, hem de karşı tarafın aşırı söylemlerinin kendisi rahatsız ettiğini ekliyor. Sonuçta bu siyasi atmosferden kimse memnun değil.

Her iki tarafta da Batının/üst aklın veya “dış mihraklar”ın “evet”i ya da “hayır”ı desteklediği belirtilmiş. Propaganda imkanlarında ise “Evet”in devletin tüm imkanlarıyla desteklendiği görüşü muhalefet tarafından en çok dile getirilen görüş. İktidara yakın katılımcılar iddiayla ilgili çok görüş belirtmiyor ama onaylamıyor da. Hem kampanya süreçleri hem de içerikleriyle ilgili tek bir katılımcının bile “şu parti çok iyi kampanya yürüttü” demediğini söyleyebiliriz.

Referandum...

Referandumla ilgili konuşmaların en çok yoğunlaştığı kısım ise YSK’nın aldığı karar, bu kararın referandum sonucundaki etkisi ve referandum sonucunun meşruluğu...

Muhalefet ya da “hayır” görüşünü içine alabileceğimiz kanatta, Meclis’teki oylamayla başlayan bu sürecin, kampanya dönemindeki maddi ve manevi adaletsizlikle devam ettiği ve son olarak YSK’nın mühürsüz oyların geçerli saymasıyla, bu sonucun ve yeni Anayasa’nın meşruluğunu yitirdiği görüşü yaygın olarak ifade ediliyor.

Yine bu görüşteki katılımcılar, bütün bu baskılara ve şaibelere rağmen, evet ve hayır arasındaki farkın az olmasını, bir tarafta muhalefet için umut verici olarak değerlendirirken, diğer tarafta yeni Anayasa’nın YSK kararının yarattığı tahribattan sonraki en büyük ikinci engeli olarak ifade ediyorlar.

Muhalefetteki görüş farklılıkları başlamadan önce, iktidar kanadıyla hem fikir olunan son uzlaş: **“Eleştirileri saklı kalmak kaydıyla, referandum sonuçlarına saygı duyulmalı”**

“Hayır” oyu kullanan katılımcılarda bir kesim referandumun yasal olarak henüz bitmediğini belirtirken, bir kesim yasal olarak bitse de, bu sonuçlarla “toplum hala rahatlamadığı” için bitmediğini söylüyor. Birkaç katılımcı, referandumu “plesibit” olarak değerlendiriyor.

“Toplumun bu sonuçla rahatlamadığı” görüşü muhalefette olduğu kadar iktidara yakın veya “evet” diyen katılımcılar arasında da destek buluyor. Ama “nasıl rahatlayacağı, neler yapılması gerektiği?” kısmı siyasetteki kutuplaştırıcı dilin terk edilmesi uzlaşısı dışında çok net ortaya konulmuyor, konulsa da 180 derece farklı okumalar içeriyor.

Katılımcılar farklı görüşlerde de olsa, bu gergin ortamda böyle yüksek bir katılımı halkın referandumda oy kullanmasını büyük bir demokrasi kazanımı olarak görüyor. **Bu sonuçlarla toplumun hem iktidara hem muhalefete gerekli mesajı verdiği uzlaşısı** ortaya çıkıyor.

Referandumdan sonra...

Referandum sonucuyla ilgili, Ak Parti'nin istediği sonucu elde ettiği konusunda “hayır”dan “evet”e doğru bir köprü kurulurken, aynı köprünün “bu sonuçla toplumun rahatlamadığı” görüşünde “evet”ten “hayır”a doğru kurulduğunu belirtelim.

Ancak bu köprüler siyasi parti liderlerinin “atı alan Üsküdar’ı geçti”, “Sür eşşegi Niğde’ye” “1-0, 5-0 fark etmez” ve “Referandum sonucunu tanımayacağız” söylemleriyle de gerisin geri atılıyor.

Sonuçlarla ilgili muhalefette farklı görüşler öne çıkıyor. Bir kesim umutlu, bir kesim ise “bizleri daha kötü günlerin beklediği” fikrinde.

Umutlu olan kesim, bu kadar olanaksızlığa ve şaibeye rağmen alınan sonuçtan önümüzdeki dönemde iyi bir muhalefetin çıkabileceğini belirtiyor. Burada özellikle üreten ve okur-yazar oranı yüksek olan büyükşehirlerde “hayır”ın öne çıkması, genç seçmenin tercihi, bu umutlu muhalefetin en çok dile getirdiği örnekler.

Karamsar kesim ise, daha çok YSK kararlarıyla başlayan yeni sistemin meşruluğu kuşkusunun ve bu iktidarın önderliğindeki sistemin getireceklerine yönelik kaygılarını belirtiyor.

Cumhurbaşkanının partili olmasıyla, siyasi kutuplaşmaların artacağı, HSK atamaları ile güçler ayrılığının ortadan kalkacağı ve baskıcı bir dönemin bizleri beklediği; muhalefetin içindeki karamsar kesimin en çok dile getirdiği gelecek tahminlerinden.

İktidara yakın kanat ise, bu gergin ortamın “uyum yasaları” ile aşılabileceğini ve yeni sistemin ülkeye hem

ekonomik açıdan refah hem de adalet ve kamu düzeni açısından huzur ve güven getireceğini ifade ediyor.

Önyargılardan arındırılmış, her görüşe eşit yakınlıktaki büyüteçimizi, bu sefer bu görüşteki katılımcılara biraz daha yakınlaştırırsak, kendi içindeki farklılaşmaların “Türkiye’nin mi dünyaya mesaj verdiği?” yoksa “toplumun mu Ak Parti’ye mesaj verdiği?” sorularına odaklandığını görebiliriz.

Bir grup, bu sonuçla toplumun Ak Parti’ye istediğini son kez verdiği, eğer bu fırsatı iyi kullanamaz ise gerekli cevabı ilk seçimde vereceği öngörüsünde bulunuyor. Bir grup ise, Ak Parti’nin bu sonuçla Batı’ya, dış mihraklara ve içerideki işbirlikçilerine çok iyi bir cevap verdiğini, Türkiye’nin bu sistemle önündeki bütün engelleri aşacağı ve dünya liginde hak ettiği güce ve yere ulaşacağını vurguluyor.

Toplantılarda konuşulanlara baktığımızda referandum sonuçlarının değerlendirmesiyle ilgili öne çıkan diğer değerlendirmeler ise: “*Erken seçim ihtimali ve 2019 Seçimleri*”, “HDP’nin tabanının referandumdaki tercihi” ve “*Yeni sistemin sürdürülebilirliği ve vesayet sistemleri*” hakkında oldu.

Erken seçim ihtimalini daha çok muhalefet kanadındaki katılımcılar dile getiriyor. Bu ihtimal FETÖ’nün siyasi kanadının hala aydınlatılamaması eleştirisiyle birlikte 2019’dan önce Ak Parti’nin kendi içinde yaşayacağı bir olası hesaplaşmaya dayandırılıyor. İktidara yakın

katılımcılar bu ihtimale inanmıyor ancak FETÖ'nün siyasi kanadının soruşturulmamasını muhalefetle birlikte sorguluyor.

HDP ya da Kürt seçmenin ağırlıkta olduğu bölgedeki sonuçlarla ilgili yapılan yorumlarda katılımın önceki seçimlere kıyasla düştüğüne dikkat çekiliyor.

Yeni sistemin sürdürülebilirliği ve vesayet sistemleri karşılaştırması ise farklı tarih okumalarının yapıldığı başlıklar. Halk oylamasındaki büyükşehirlerde az farkla çıkan "hayır" ile küçük şehirlerde büyük farkla çıkan "evet" in okumaları, burjuvazi-küçük burjuvazi ile muhafazakarlar-laikler ve Siyasal İslam-Kemalizm karşılaştırmaları şeklinde ekonomik ve ideolojik açıdan yapılıyor.

Bu üç farklı başlıkta olduğu kadar, toplantının iskeletini oluşturan referandum değerlendirmelerinde en çok dile getirilen görüş: Ekonomik sıkıntılar ve toplumsal gerginlik.

Hem muhalefete hem de iktidara yakın çoğu katılımcı, ekonomik sıkıntılarının ve toplumsal gerginliğin aşıllıp aşılmamasına göre, geleceği yönelik öngörülerini iyimser ya da karamsar olarak yapıyor.

Sayılarla TkMM Mayıs 2017 Forum Toplantıları

Gerçekleşme sayı ve oranları:

Yapılması Gereken Toplantı Sayısı: 15

Yapılan toplantı sayısı: **14, % 93,3**

Sivil Toplum katılımı:

Olması gereken sivil toplum katılımcı sayısı: **280**

Toplam sivil toplum katılımcı sayısı: **112, % 40**

Seçilmişlerin katılımı:

Katılması gereken milletvekili sayısı: **91**

Katılan toplam milletvekili sayısı ve oranı: **1, % 1,09**

Katılması gereken belediye başkanı sayısı: **14**

Katılan toplam belediye başkanı sayısı ve oranı: -

Kolaylaştırıcı ağırlayan belediye sayısı ve oranı: -

Medya ilgisi:

Toplantılara katılan medya muhabiri sayısı toplam: **15**

Toplantılara kim ev sahipliği yaptı?

Ev sahipliği yapan belediyeler ve oranı: **6 % 42,8**

Ev sahipliği yapan meslek odaları ve oranı: **-% -**

Ev sahipliği yapan STÖ sayısı ve oranı: **8, % 57,1**

Ev sahipliği yapan sendika sayısı ve oranı: -

Sivil toplum bileşenlerinin katılım oranları:

Katılımcı meslek odaları sayısı: **8, % 7,14**

Katılımcı sendika sayısı: **14, % 12,5**

Katılımcı dernek/vakıf/girişim sayısı: **90, % 80,3**

İzleyiciler:

İzleyici olarak katılanlar: 72

Kanaat Önderleri: 25

Parti Temsilcileri: 8

